

Conceptul de disciplină integrată în cadrul „disciplinelor sistemice”

Banea Laureta Speranța
Grădinița cu P.P. nr. 4 Măcin
Jud. Tulcea

Tendința actuală de dezvoltare a științei la nivelul interdisciplinarității influențează structura și conținutul planurilor și programelor de învățământ actuale. Cercetări psihopedagogice desfășurate în diferite țări au încercat să elaboreze modalități și **forme noi de organizare a conținutului învățământului în planurile de învățământ, ca de exemplu prin „discipline sistemice”**. Pe această linie se înscriu și cercetările interdisciplinare efectuate la noi, care își propun să abordeze posibilitățile de predare interdisciplinară.

Din aceste cercetări, se pot desprinde câteva modalități și niveluri, relativ distincte, de organizare a conținutului învățământului în discipline sistemice: **discipline integrate, discipline integrale, discipline complexe și discipline de bloc**.

Integrarea este o manieră de organizare oarecum similară cu interdisciplinaritatea, în sensul că obiectivele învățării au ca referință nu o categorie de activitate, ci o tematică unitară, comună mai multor categorii. Nu trebuie făcută confuzie între cele două concepte, nu trebuie identificată interdisciplinaritatea – ca mod de organizare a cunoașterii – cu integrarea, ca un principiu integrator care rupe hotarele diferitelor categorii de activități și grupează cunoașterea în funcție de tema abordată.

La nivel superior se situează **disciplinele integrate**, care integrează și sintetizează informații din diferite domenii ale științelor. În acest caz, se renunță la logica particulară a diferitelor științe și în selecționarea informațiilor se au în vedere aspectele comune ale diferitelor legități generale.

În viziunea lui **Ghe. Tomșa**, predarea integrată a științelor se întemeiază pe două sisteme de referință: **unitatea științei** și **procesul de învățare la copil**. Ideea despre unitatea științei se bazează pe postulatul că Universul însuși prezintă o anumită unitate care impune o abordare globală. După opinia unor specialiști, această viziune unificatoare asupra științei se va solda cu un cod de legi și teorii legate între ele, care vor explica

ansamblul fenomenelor. În virtutea celui de-al doilea sistem de referință (procesul de învățare la copil), se consideră că cel puțin în fazele inițiale, copilul are tendința naturală de a aborda realitatea într-un demers global asemănător omului de știință, dar fără să separe și să includă cele constatate în domenii disparate de cunoaștere – fizică, chimie, biologie (Ghe. Tomșa, 2005, pag. 119).

La nivelul programei pentru învățământul preșcolar, și apoi la nivel de grupă, se operează cu „teme” și cu „sugestii de conținuturi”, care semnifică faptul că educatoarea are o mare libertate de a alege sau de a propune conținuturi, așa cum am mai precizat. Temele anuale de studiu ne ajută să proiectăm conținuturile și să derulăm activități integrate.

Metoda proiectelor pune în centru activitățile educative cu caracter integrat și abordarea complexă a conținuturilor. Procesul educațional devine astfel creativ, complex, interdisciplinar, stimulându-i pe copii în vederea asimilării cunoștințelor.

În activitățile integrate accentul cade pe activitățile de grup și nu pe cele cu întreaga grupă. O idee transcende granițele diferitelor discipline și organizează cunoașterea în funcție de tema de interes. În cadrul activităților integrate, abordarea realității se realizează printr-un demers global, granițele dintre categoriile și tipurile de activități dispar, acestea contopindu-se într-un scenariu unitar, în cadrul căruia tema se lasă investigată cu mijloacele diferitelor științe.

Condiția reușitei unei activități integrate o constituie elaborarea atentă a scenariului de către educatoare, astfel încât copiii să opteze pentru diverse activități de grup pe arii de stimulare. Acest lucru oferă posibilitatea alegerii domeniilor de învățare și a materialelor, încurajând copiii să se manifeste, să observe, să gândească, să investigheze, să facă predicții, să exprime idei și păreri, să-și asume diverse roluri. La completarea scenariului, de un real folos sunt vizitele, plimbările, întâlnirile cu specialiștii, etc. Tematica acestora este aleasă astfel încât prin activitățile integrate să se înlesnească contactul cu lumea înconjurătoare. În atenția educatoarei se află permanent întreaga paletă de activități (jocuri și activități la alegere, activități pe domenii experiențiale, activități de dezvoltare personală) și modalitățile de organizare a acestora.

La grupa pe care o îndrum, am încercat să orientez copiii spre o cunoaștere științifică a lumii, i-am determinat să afle interdependența dintre fenomene, să observe

transformările și dezvoltarea naturii în unitatea și specificitatea locală. Am organizat activitățile de cunoaștere a mediului într-un modul sistemic larg, îmbinând elemente de conținut din diverse categorii de activitate. Am abordat informații necesare cunoașterii mediului înconjurător, pe de o parte localizând strict datele privind viețuitoarele și mediul lor de viață, prin observări în natură, pe de altă parte încercând să-i determin pe preșcolari să recepteze cunoștințe mai abstracte și mai bogate, prezentate, desigur, pe baza unor strategii intuitive. Mi-am propus atât realizarea unor obiective instructive – precizarea unor noțiuni, îmbogățirea cunoștințelor – cât și educarea copiilor în sensul formării conștiinței de sine, a sentimentului apartenenței la mediul natal, formarea în spiritul toleranței și respectului față de ceilalți și mediu.

Revenind la disciplinele sistemice, precizăm că în cadrul acestora, un loc aparte îl ocupă **disciplinele integrale**. Deosebirea față de disciplinele integrate constă în faptul că ele nu constituie un sistem de informații deja integrat într-o anumită disciplină, cu o logică relativ independentă, ci urmăresc reactualizarea anumitor cunoștințe studiate anterior la diferite discipline pentru a forma o imagine de ansamblu a fenomenelor studiate anterior la diferite discipline pentru a forma o imagine de ansamblu a fenomenelor studiate anterior relativ izolat.

O altă categorie a disciplinelor sistemice o constituie **disciplinele complexe**, care cuprind cunoștințele din diferite domenii ale unor științe particulare. De exemplu, în unele țări, disciplina „Limba și literatura maternă” cuprinde cunoștințe din domeniul lingvisticii, literaturii naționale și universale, teoria și istoria literaturii și analiza operelor de artă din muzică, pictură, sculptură, etc., cât și estetica filmului, contribuind astfel la o educație estetică, cu posibilități formative extinse.

Specificul **disciplinelor de bloc** constă în faptul că ele sintetizează cunoștințele de graniță ale diferitelor discipline, cu menținerea logicii relativ independente a fiecăreia. Disciplinele izolate aparținând unui bloc (discipline din domeniul științelor naturii, a științelor sociale, a tehnicii etc.) sunt predate de profesori diferiți, dar aceasta presupune o conlucrare și o colaborare strânsă a acestora pentru a asigura transferul necesar al informațiilor, operațiilor și metodologiei de lucru.

Elaborarea acestor discipline sistemice, și eventual a altora, găsirea criteriilor de eșalonare a acestora în planurile de învățământ pe orizontală – la aceeași grupă – și pe

verticală – în succesiunea nivelurilor din preșcolaritate - , găsirea locului adecvat al disciplinelor particulare, sunt posibile doar pe baza unor cercetări de echipă interdisciplinară.

Bibliografie

1. Trandafirescu, I.I., (2008) „Educația și organizarea demersului didactic privind pentru dezvoltarea durabilă”, (suport de curs), EU – RO – Formare Ovidius, Universitatea Ovidius, Constanța;
2. Tomșa, Gh., (coord.), (2005), „Psihopedagogie preșcolară și școlară”, Ed. Coresi, București.